

ЗАКОН
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

**О внесении изменений в Закон Республики Татарстан
«Об Уполномоченном по правам человека
в Республике Татарстан»**

Принят
Государственным Советом
Республики Татарстан
11 июня 2020 года

Статья 1

Внести в Закон Республики Татарстан от 3 марта 2000 года № 95 «Об Уполномоченном по правам человека в Республике Татарстан» (Ведомости Государственного Совета Татарстана, 2000, № 3 (3); 2003, № 8; 2008, № 11 (III часть); 2010, № 6 (I часть); 2011, № 8 (I часть); 2013, № 2 (I часть); 2014, № 6 (II часть); 2015, № 6 (II часть); Собрание законодательства Республики Татарстан, 2017, № 41 (часть I) следующие изменения:

1) статью 2 изложить в следующей редакции:

«Статья 2. Правовая основа деятельности Уполномоченного

Правовую основу деятельности Уполномоченного составляют Конституция Российской Федерации, общепризнанные принципы и нормы международного права, международные договоры Российской Федерации, федеральные конституционные законы, федеральные законы, иные нормативные правовые акты Российской Федерации, Конституция Республики Татарстан, настоящий Закон и иные нормативные правовые акты Республики Татарстан.»;

2) статью 3 изложить в следующей редакции:

«Статья 3. Принципы деятельности Уполномоченного

1. Деятельность Уполномоченного основывается на принципах справедливости, гуманности, законности, гласности, беспристрастности.

2. Уполномоченный при осуществлении своих полномочий независим от каких-либо государственных органов и должностных лиц, а также неподотчетен им.»;

3) в статье 6:

а) слова «На должность» заменить словами «1. На должность»;

б) дополнить частью 2 следующего содержания:

«2. Кандидат на должность Уполномоченного не может иметь гражданство иностранного государства либо вид на жительство или иной документ, подтверждающий право на постоянное проживание гражданина Российской Федерации на территории иностранного государства.»;

4) статью 7 дополнить частью 3 следующего содержания:

«3. Уполномоченный считается вступившим в должность с момента принесения им присяги.»;

5) статью 11 изложить в следующей редакции:

«Статья 11. Требования, ограничения и запреты, связанные с замещением должности Уполномоченного

1. Уполномоченный не вправе:

1) иметь гражданство иностранного государства либо вид на жительство или иной документ, подтверждающий право на постоянное проживание гражданина Российской Федерации на территории иностранного государства;

2) одновременно быть членом Совета Федерации Федерального Собрания Российской Федерации, депутатом Государственной Думы Федерального Собрания Российской Федерации или депутатом Государственного Совета Республики Татарстан, законодательного (представительного) органа государственной власти иного субъекта Российской Федерации, замещать иные государственные должности Российской Федерации, иные государственные должности Республики Татарстан, субъектов Российской Федерации, муниципальные должности, а также находиться на государственной или муниципальной службе;

3) заниматься предпринимательской деятельностью лично или через доверенных лиц, участвовать в управлении коммерческой организацией или в управлении некоммерческой организацией, за исключением случаев, предусмотренных Федеральным законом от 25 декабря 2008 года № 273-ФЗ «О противодействии коррупции» и другими федеральными законами;

4) заниматься другой оплачиваемой или неоплачиваемой деятельностью, кроме преподавательской, научной и иной творческой деятельности. При этом преподавательская, научная и иная творческая деятельность не может финансироваться исключительно за счет средств иностранных государств, международных и иностранных организаций, иностранных граждан и лиц без гражданства, если иное не предусмотрено международным договором Российской Федерации или законодательством Российской Федерации;

5) быть членом политической партии или иного общественного объединения, преследующего политические цели.

2. На Уполномоченного распространяются иные ограничения, а также обязанности, установленные в отношении лиц, замещающих государственные

должности субъектов Российской Федерации, Федеральным законом от 25 декабря 2008 года № 273-ФЗ «О противодействии коррупции».

3. Уполномоченный не позднее 14 дней со дня вступления в должность обязан прекратить деятельность, несовместимую с его статусом, а также приостановить членство в политической партии на период осуществления своих полномочий. В случае, если в течение указанного срока Уполномоченный не выполнит установленные требования, его полномочия прекращаются досрочно.

4. Уполномоченный при наличии оснований, влекущих возникновение личной заинтересованности при осуществлении своих полномочий, которая приводит или может привести к конфликту интересов, обязан незамедлительно письменно сообщить об этом Председателю Государственного Совета Республики Татарстан, а также принять меры по предотвращению или урегулированию такого конфликта в соответствии с требованиями Федерального закона от 25 декабря 2008 года № 273-ФЗ «О противодействии коррупции».

5. Уполномоченный обязан постоянно проживать на территории Республики Татарстан в течение срока исполнения им своих полномочий.

6. Уполномоченный обязан соблюдать иные требования, ограничения и запреты, установленные федеральными законами и законами Республики Татарстан.»;

б) статью 12 изложить в следующей редакции:

«Статья 12. Прекращение полномочий Уполномоченного

1. Полномочия Уполномоченного прекращаются с момента вступления в должность нового избранного Уполномоченного, за исключением случаев досрочного прекращения полномочий в соответствии с частью 2 настоящей статьи.

2. Полномочия Уполномоченного прекращаются досрочно по решению Государственного Совета Республики Татарстан в случае:

- 1) его смерти;
- 2) признания его судом недееспособным, ограниченно дееспособным или безвестно отсутствующим либо объявления его умершим;
- 3) вступления в отношении его в законную силу обвинительного приговора суда;
- 4) его выезда за пределы территории Республики Татарстан на постоянное место жительства;
- 5) утраты им гражданства Российской Федерации, приобретения им гражданства иностранного государства либо получения им вида на жительство или иного документа, подтверждающего право на постоянное проживание гражданина Российской Федерации на территории иностранного государства.

3. По решению Государственного Совета Республики Татарстан после консультаций с Уполномоченным по правам человека в Российской Федерации полномочия Уполномоченного могут быть прекращены досрочно также в случае:

- 1) подачи им письменного заявления о сложении полномочий;

2) его неспособности по состоянию здоровья, установленной в соответствии с медицинским заключением, или по иным причинам в течение длительного времени (не менее четырех месяцев) исполнять свои обязанности;

3) утраты доверия в случаях, предусмотренных статьей 13¹ Федерального закона от 25 декабря 2008 года № 273-ФЗ «О противодействии коррупции»;

4) несоблюдения им иных требований, ограничений и запретов, установленных Федеральным законом от 18 марта 2020 года № 48-ФЗ «Об уполномоченных по правам человека в субъектах Российской Федерации» (далее – Федеральный закон), другими федеральными законами и законами Республики Татарстан.

4. Решение о досрочном прекращении полномочий Уполномоченного принимается Государственным Советом Республики Татарстан большинством голосов от установленного числа депутатов Государственного Совета Республики Татарстан.

5. В случае досрочного прекращения полномочий Уполномоченного новый Уполномоченный должен быть избран Государственным Советом Республики Татарстан не позднее 60 дней со дня принятия решения о досрочном прекращении полномочий предыдущего Уполномоченного в порядке, установленном статьями 4 – 7 настоящего Закона.»;

7) в статье 13:

а) часть 1 изложить в следующей редакции:

«1. В целях обеспечения дополнительных гарантий государственной защиты прав, свобод и законных интересов человека и гражданина в соответствии с Федеральным законом Уполномоченный способствует:

1) защите и восстановлению прав, свобод и законных интересов человека и гражданина;

2) совершенствованию нормативных правовых актов Республики Татарстан, муниципальных нормативных правовых актов в части защиты прав и свобод человека и гражданина;

3) правовому просвещению в области прав и свобод человека и гражданина, форм и методов их защиты;

4) развитию межрегионального и международного сотрудничества в области прав человека.»;

б) в части 2 слова «независимо от их организационно-правовых форм и форм собственности» исключить;

8) статью 14 изложить в следующей редакции:

«Статья 14. Основные права Уполномоченного

1. В целях реализации своих основных задач Уполномоченный вправе:

1) беспрепятственно посещать по вопросам своей деятельности государственные органы Республики Татарстан, органы местного самоуправления, организации, общественные объединения, места принудительного содержания, воинские части, находящиеся на территории Республики Татарстан, в соответствии с федеральным законодательством и законодательством Республики Татарстан;

2) запрашивать и получать от руководителей и иных должностных лиц государственных органов, органов местного самоуправления, организаций необходимые сведения, документы, материалы и иную информацию по вопросам, связанным с соблюдением и защитой прав, свобод и законных интересов человека и гражданина;

3) в пределах своей компетенции проводить самостоятельно или совместно с компетентными государственными органами Республики Татарстан, их должностными лицами, государственными гражданскими служащими Республики Татарстан, муниципальными служащими проверку деятельности государственных органов Республики Татарстан, органов местного самоуправления, организаций;

4) привлекать государственные и научные организации к проведению экспертных исследований и подготовке заключений по вопросам, подлежащим выяснению в ходе рассмотрения жалоб;

5) направлять государственным органам Республики Татарстан, органам местного самоуправления, руководителям и иным должностным лицам организаций свои замечания и предложения по обеспечению прав и свобод человека и гражданина;

6) беседовать с осужденными и лицами, заключенными под стражу, наедине в условиях, позволяющих представителю администрации учреждения или органа, исполняющего наказание, или следственного изолятора видеть беседующих, но не слышать их;

7) осуществлять иные права, предусмотренные федеральным законодательством и законодательством Республики Татарстан.

2. Уполномоченный по вопросам своей деятельности пользуется правом безотлагательного приема руководителями и другими должностными лицами государственных органов, органов местного самоуправления, иных органов и организаций, а также администрациями мест принудительного содержания.

3. Уполномоченный вправе присутствовать на заседаниях Государственного Совета Республики Татарстан, Кабинета Министров Республики Татарстан, Конституционного суда Республики Татарстан, принимать участие в работе других государственных органов Республики Татарстан, органов местного самоуправления, а также в совещаниях, проводимых ими, в порядке, установленном законодательством.»;

9) часть 2 статьи 15 изложить в следующей редакции:

«2. По результатам изучения и анализа информации о нарушении прав и свобод человека и гражданина, обобщения итогов рассмотрения жалоб Уполномоченный вправе:

1) инициировать проведение общественных проверок и общественной экспертизы в соответствии с законодательством Российской Федерации;

2) обратиться в Государственный Совет Республики Татарстан с предложением о проведении парламентских слушаний по фактам нарушения прав и свобод человека и гражданина, а также непосредственно либо через своего представителя участвовать в них;

3) обратиться в Государственный Совет Республики Татарстан с предложением о проведении парламентского расследования фактов нарушения прав и свобод человека и гражданина, а также непосредственно либо через своего

представителя участвовать в работе парламентской комиссии для проведения парламентского расследования.»;

10) в статье 15¹:

а) в части 1 слово «Уполномоченный» заменить словами «1. Уполномоченный»;

б) дополнить частью 2 следующего содержания:

«2. Общественная наблюдательная комиссия, сформированная в Республике Татарстан, ежегодно не позднее 30 дней после окончания календарного года направляет Уполномоченному материалы по итогам осуществления общественного контроля за обеспечением прав человека в местах принудительного содержания.»;

11) статью 16 изложить в следующей редакции:

«Статья 16. Подача жалобы и иных обращений Уполномоченному

1. Гражданин Российской Федерации, иностранный гражданин или лицо без гражданства вправе обратиться к Уполномоченному с жалобой, предложением или заявлением в письменной форме или в форме электронного документа, а также устно на личном приеме. При рассмотрении обращений граждан Российской Федерации, иностранных граждан или лиц без гражданства Уполномоченным применяется порядок, установленный Федеральным законом от 2 мая 2006 года № 59-ФЗ «О порядке рассмотрения обращений граждан Российской Федерации», Законом Республики Татарстан от 12 мая 2003 года № 16-ЗРТ «Об обращениях граждан в Республике Татарстан», с учетом особенностей принятия к рассмотрению и рассмотрения жалоб Уполномоченным, установленных Федеральным законом, настоящим Законом, в том числе сроков рассмотрения жалоб.

2. Получив обращение, содержащее предложение, заявление или иную информацию, касающуюся нарушения прав и свобод граждан (далее – обращение), Уполномоченный имеет право:

1) рассмотреть обращение по существу;

2) разъяснить заявителю средства, которые тот вправе использовать для защиты своих прав и свобод;

3) направить обращение на рассмотрение в государственный орган, орган местного самоуправления или должностному лицу, к компетенции которых относится рассмотрение обращения.

3. Под жалобой, адресованной Уполномоченному (далее – жалоба), понимается просьба гражданина Российской Федерации, иностранного гражданина или лица без гражданства (далее – заявитель) о защите и восстановлении прав и свобод, нарушенных (нарушаемых), по его мнению, решениями или действиями (бездействием) территориальных органов федеральных органов исполнительной власти, действующих на территории Республики Татарстан, органов государственной власти или иных государственных органов Республики Татарстан (кроме Государственного Совета Республики Татарстан), органов местного самоуправления, иных муниципальных органов, организаций, действующих на территории Республики Татарстан, наделенных отдельными государственными или

иными публичными полномочиями, если ранее заявитель обжаловал эти решения или действия (бездействие) в судебном либо административном порядке, но не согласен с решениями, принятыми по его жалобе.

4. Жалобы и иные обращения, адресованные Уполномоченному лицами, находящимися в местах принудительного содержания, просмотру администрацией мест принудительного содержания и цензуре не подлежат и в течение 24 часов направляются Уполномоченному.»;

12) часть 1 статьи 17 изложить в следующей редакции:

«1. В жалобе должны содержаться фамилия, имя, отчество (при наличии), почтовый и (или) электронный адрес заявителя, изложение существа решений или действий (бездействия) территориальных органов федеральных органов исполнительной власти, действующих на территории Республики Татарстан, органов государственной власти или иных государственных органов Республики Татарстан, органов местного самоуправления, иных муниципальных органов, организаций, действующих на территории Республики Татарстан, наделенных отдельными государственными или иными публичными полномочиями, нарушивших (нарушающих), по мнению заявителя, его права и свободы. К жалобе также должны прилагаться материалы, подтверждающие обоснованность жалобы, включая копии документов, связанных с обжалованием соответствующих решений или действий (бездействия) в судебном или административном порядке.»;

13) статью 18 изложить в следующей редакции:

«**Статья 18. Принятие решения по жалобе**

1. В случае получения жалобы Уполномоченный:

1) принимает жалобу к рассмотрению, если она соответствует требованиям, предусмотренным частью 3 статьи 16 и частью 1 статьи 17 настоящего Закона, о чем сообщает заявителю;

2) отказывает в принятии жалобы к рассмотрению, если она не соответствует требованиям, предусмотренным частью 3 статьи 16 и частью 1 статьи 17 настоящего Закона, при этом отказ в принятии жалобы к рассмотрению должен быть мотивирован.

2. Уполномоченный принимает жалобу к рассмотрению или отказывает в ее принятии в течение 15 дней со дня регистрации жалобы и уведомляет об этом заявителя.»;

14) статью 19 изложить в следующей редакции:

«**Статья 19. Рассмотрение жалобы**

1. Уполномоченный информирует о принятии жалобы к рассмотрению государственные органы, органы местного самоуправления, организации, решения или действия (бездействие) которых обжалуются, а также вправе запросить у указанных органов и организаций информацию по существу поступившей жалобы и предложить обосновать свою позицию в целом.

2. В случае необходимости проверки обстоятельств, изложенных в жалобе, Уполномоченный вправе:

1) самостоятельно или совместно с компетентными государственными органами, их должностными лицами и государственными служащими собирать, проверять и анализировать информацию об обстоятельствах, изложенных в жалобе;

2) посещать государственные органы, органы местного самоуправления, организации;

3) беспрепятственно посещать места принудительного содержания, находящиеся на территории Республики Татарстан, в соответствии с нормативными правовыми актами, регулирующими порядок посещения мест принудительного содержания;

4) запрашивать и получать от государственных органов, органов местного самоуправления, организаций сведения, документы и материалы, необходимые для рассмотрения жалобы, а также соответствующие устные разъяснения их должностных лиц;

5) обращаться в суд с ходатайством об ознакомлении с материалами по гражданскому или административному делу, решение по которому вступило в законную силу;

6) привлекать экспертов;

7) пользоваться иными правами, предусмотренными федеральными законами и законами Республики Татарстан.

3. Порядок взаимодействия территориальных органов федеральных органов исполнительной власти с Уполномоченным, в том числе порядок оказания содействия Уполномоченному в предоставлении необходимой ему для рассмотрения жалобы информации территориальными органами федеральных органов исполнительной власти, определяется нормативными правовыми актами федеральных органов исполнительной власти. В целях осуществления взаимодействия территориальных органов федеральных органов исполнительной власти с Уполномоченным между ними могут заключаться соответствующие соглашения.

4. В случае, если в ходе рассмотрения жалобы, в частности жалобы на решения или действия (бездействие) территориальных органов федеральных органов исполнительной власти, Уполномоченным выявлена необходимость принятия системных мер по устранению нарушений прав и свобод человека и гражданина на территории Республики Татарстан, Уполномоченный вправе обратиться к Уполномоченному по правам человека в Российской Федерации с просьбой об оказании содействия и о принятии им мер, относящихся к его компетенции.

5. В случае, если в ходе рассмотрения жалобы обнаружены признаки уголовно наказуемого деяния или административного правонарушения, Уполномоченный передает имеющиеся материалы в соответствующие государственные органы для принятия решения о возбуждении уголовного дела или дела об административном правонарушении, известив об этом заявителя.

6. Уполномоченный не вправе разглашать ставшие ему известными в ходе рассмотрения жалобы сведения о частной жизни заявителя и других лиц без их письменного согласия.

7. Информация о результатах рассмотрения жалобы Уполномоченным должна быть направлена заявителю не позднее 10 дней со дня завершения проверки обстоятельств, изложенных в жалобе.»;

15) статью 20 признать утратившей силу;

16) статью 21 признать утратившей силу;

17) статью 22 изложить в следующей редакции:

«Статья 22. Права Уполномоченного на принятие мер по защите и восстановлению прав или свобод человека и гражданина

По результатам рассмотрения жалобы Уполномоченный вправе:

1) направить государственному органу, муниципальному органу, организации, должностному лицу, в решениях или действиях (бездействии) которых он усматривает нарушение прав и свобод человека и гражданина, в письменной форме свои рекомендации относительно возможных и необходимых мер по восстановлению указанных прав и свобод. Государственный орган, муниципальный орган, организация, должностное лицо, получившие рекомендации Уполномоченного, обязаны в течение 30 дней рассмотреть их и о принятых мерах в письменной форме сообщить Уполномоченному;

2) обратиться в суд с административным иском в защиту прав и свобод человека и гражданина (в том числе неограниченного круга лиц), нарушенных решениями или действиями (бездействием) государственного органа, муниципального органа, организации, должностного лица, государственного или муниципального служащего, а также лично или через своего представителя участвовать в процессе по делу о защите прав и свобод человека и гражданина в соответствии с законодательством Российской Федерации;

3) обратиться в соответствующие компетентные государственные или муниципальные органы с ходатайством о возбуждении дисциплинарного производства и (или) рассмотрении вопроса об уголовном преследовании в отношении должностного лица государственного органа, муниципального органа, организации, в решениях или действиях (бездействии) которого усматривается нарушение прав и свобод человека и гражданина, а также о возбуждении производства по делу об административном правонарушении в отношении организации и (или) должностного лица, в решениях или действиях (бездействии) которых усматривается нарушение прав и свобод человека и гражданина;

4) обратиться в прокуратуру с ходатайством о проверке вступившего в законную силу приговора суда в целях использования в случаях, предусмотренных уголовно-процессуальным законодательством Российской Федерации, прокурором права обратиться в соответствующий суд с представлением о пересмотре вступившего в законную силу приговора суда.»;

18) в статье 24:

а) в наименовании слова «законодательства Республики Татарстан» заменить словами «нормативных правовых актов Республики Татарстан и органов местного самоуправления в Республике Татарстан»;

б) в части 2 слова «Содействуя совершенствованию законодательства Республики Татарстан, затрагивающего права и свободы человека и гражданина, а также приведению» заменить словами «Участвуя в совершенствовании законодательства Республики Татарстан, затрагивающего права и свободы человека и гражданина, а также приведении»;

в) дополнить частью 3 следующего содержания:

«3. Уполномоченный вправе направлять органам исполнительной власти, иным государственным органам Республики Татарстан, органам местного самоуправления в Республике Татарстан предложения по совершенствованию нормативных правовых актов, затрагивающих права и свободы человека и гражданина, в случае выявления в них недостатков или пробелов, влекущих, по мнению Уполномоченного, нарушение прав и свобод человека и гражданина.»;

19) статью 25 изложить в следующей редакции:

«Статья 25. Участие Уполномоченного в правовом просвещении

Участвуя в правовом просвещении в области прав и свобод человека и гражданина, форм и методов их защиты, Уполномоченный вправе:

1) распространять в средствах массовой информации, учредителями которых являются органы государственной власти Республики Татарстан и органы местного самоуправления, информацию о правах и свободах человека и гражданина, формах и методах их защиты;

2) выпускать в пределах утвержденной сметы расходов официальное периодическое издание и иные издания о правах и свободах человека и гражданина;

3) организовывать и проводить научно-практические конференции, «круглые столы», конкурсы, семинары, совещания и иные публичные мероприятия по проблемам защиты прав и свобод человека и гражданина;

4) вносить предложения по совершенствованию дополнительных профессиональных программ для государственных гражданских служащих и муниципальных служащих;

5) использовать иные формы и методы правового просвещения.»;

20) статью 26 изложить в следующей редакции:

«Статья 26. Ежегодный доклад Уполномоченного

Не позднее трех месяцев после окончания календарного года Уполномоченный направляет ежегодный доклад о своей деятельности (далее – ежегодный доклад) Президенту Республики Татарстан, в Государственный Совет Республики Татарстан, Кабинет Министров Республики Татарстан, Уполномоченному по правам человека в Российской Федерации, Председателю Конституционного суда Республики Татарстан, Председателю Верховного Суда

Республики Татарстан, Председателю Арбитражного суда Республики Татарстан, Прокурору Республики Татарстан. Ежегодный доклад представляется на заседании Государственного Совета Республики Татарстан Уполномоченным лично.»;

21) часть 1 статьи 27 изложить в следующей редакции:

«1. По отдельным вопросам нарушений прав и свобод человека и гражданина Уполномоченный может направлять Президенту Республики Татарстан, в Государственный Совет Республики Татарстан, Кабинет Министров Республики Татарстан, Уполномоченному по правам человека в Российской Федерации, Председателю Конституционного суда Республики Татарстан, Председателю Верховного Суда Республики Татарстан, Председателю Арбитражного суда Республики Татарстан, Прокурору Республики Татарстан специальные доклады с рекомендациями по восстановлению прав и свобод человека и гражданина.»;

22) статью 28 изложить в следующей редакции:

«Статья 28. Опубликование докладов Уполномоченного

1. Ежегодный доклад Уполномоченного, специальные доклады Уполномоченного по отдельным вопросам нарушения прав и свобод человека и гражданина размещаются Уполномоченным на своем официальном сайте в информационно-телекоммуникационной сети «Интернет».

2. Ежегодный доклад Уполномоченного подлежит обязательному официальному опубликованию в газетах «Республика Татарстан» и «Ватаным Татарстан». Специальные доклады могут быть опубликованы по решению Уполномоченного.»;

23) в статье 30:

а) часть 1 изложить в следующей редакции:

«1. Государственные органы, органы местного самоуправления, организации, их должностные лица, государственные и муниципальные служащие, работники указанных органов и организаций:

1) оказывают Уполномоченному содействие в осуществлении его полномочий;
2) предоставляют по запросам Уполномоченного сведения, документы, материалы, иную информацию, необходимые для осуществления его полномочий, не позднее 15 дней со дня получения запроса, если в самом запросе не установлен иной срок.»;

б) часть 1¹ признать утратившей силу;

24) статью 32 признать утратившей силу.

Статья 2

Признать утратившими силу:

1) пункт 6 статьи 1 Закона Республики Татарстан от 28 июня 2010 года № 34-ЗРТ «О внесении изменений в Закон Республики Татарстан «Об Уполномоченном по правам человека в Республике Татарстан» и статьи 2.3, 8.1

Кодекса Республики Татарстан об административных правонарушениях» (Ведомости Государственного Совета Татарстана, 2010, № 6 (I часть));

2) пункты 4 и 9 статьи 1 Закона Республики Татарстан от 25 февраля 2013 года № 15-ЗРТ «О внесении изменений в Закон Республики Татарстан «Об Уполномоченном по правам человека в Республике Татарстан» (Ведомости Государственного Совета Татарстана, 2013, № 2 (I часть));

3) подпункт «б» пункта 17 и пункт 19 статьи 1 Закона Республики Татарстан от 27 июня 2015 года № 42-ЗРТ «О внесении изменений в Закон Республики Татарстан «Об Уполномоченном по правам человека в Республике Татарстан» (Ведомости Государственного Совета Татарстана, 2015, № 6 (II часть)).

Статья 3

Настоящий Закон вступает в силу через 10 дней после дня его официального опубликования.

Президент
Республики Татарстан

Р.Н. Минниханов

Казань, Кремль
04 июля 2020 года
№ 35-ЗРТ

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЗАКОНЫ

**«Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил
турында» Татарстан Республикасы Законна үзгәрешләр керту хакында**

Татарстан Республикасы
Дәүләт Советы тарафыннан
2020 елның 11 июнендә
кабул ителде

1 статья

«Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил турында» 2000 елның 3 мартындагы 95 номерлы Татарстан Республикасы Законна (Татарстан Дәүләт Советы Жыелма басмасы, 2000, № 3 (3); 2003, № 8; 2008, № 11 (III өлеш); 2010, № 6 (I өлеш); 2011, № 8 (I өлеш); 2013, № 2 (I өлеш); 2014, № 6 (II өлеш); 2015, № 6 (II өлеш); Татарстан Республикасы законнар жыелмасы, 2017, № 41 (I өлеш) түбәндәге үзгәрешләренә кертергә:

1) 2 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«2 статья. Вәкаләтле вәкил эшчәнлегенә хокукый нигезе

Вәкаләтле вәкил эшчәнлегенә хокукый нигезен Россия Федерациясе Конституциясе, халыкара хокукның гомумтанылган принциплары һәм нормалары, Россия Федерациясенә халыкара шартнамәләре, федераль конституциячел законнар, федераль законнар, Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы Конституциясе, әлегә Закон һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары тәшкит итә.»;

2) 3 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«3 статья. Вәкаләтле вәкил эшчәнлегә принциплары

1. Вәкаләтле вәкил эшчәнлегә гаделлек, кешелеклек, законлылык, ачыклык, хаклык принципларына нигезләнә.

2. Вәкаләтле вәкил үз вәкаләтләрен гамәлгә ашырганда нинди дә булса дәүләт органнарына һәм вазыйфай затларга бәйсез була, шулай ук аларга хисап бирми.»;

3) 6 статьяда:

а) «Вәкаләтле вәкил» сүзләрен «1. Вәкаләтле вәкил» сүзләренә алмаштырырга;

б) түбәндәге эчтәлекле 2 өлеш өстәргә:

«2. Вәкаләтле вәкил урынына кандидатның чит дәүләт гражданлыгы йә яшәүгә рөхсәте яисә Россия Федерациясе гражданының чит дәүләт территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документы булырга тиеш түгел.»;

4) 7 статьяга түбәндәге эчтәлекле 3 өлеш өстәргә:

«3. Вәкаләтле вәкилнең вазыйфаларына керешүе ант иткән мизгеленнән санала.»;

5) 11 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«11 статья. Вәкаләтле вәкил вазыйфасын биләүгә бәйле таләпләр, чикләүләр һәм тыюлар

1. Вәкаләтле вәкил түбәндәгеләргә хокуксыз:

1) чит дәүләт гражданлыгын йә яшәүгә рөхсәтен яисә Россия Федерациясе гражданының чит дәүләт территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документ алырга;

2) бер үк вакытта Россия Федерациясе Федераль Собраниеһе Федерация Советы әгъзасы, Россия Федерациясе Федераль Собраниеһе Дәүләт Думасы депутаты яисә Татарстан Республикасы Дәүләт Советы, Россия Федерацияһенең башка субъекты дәүләт хакимиятенең закон чыгару (вәкиллекле) органы депутаты булырга, Россия Федерацияһенең башка дәүләт вазыйфаларын, Татарстан Республикасының, Россия Федерацияһе субъектларының башка дәүләт вазыйфаларын, муниципаль вазыйфаларны биләргә, шулай ук дәүләт хезмәтендә яисә муниципаль хезмәттә булырга;

3) «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда каралган очрактардан тыш, эшқуарлык эшчәнлегә белән үзенә яисә ышанычлы затлар аша шөгыйльләнергә, коммерция оешмасы белән идарә итүдә яисә коммерциягә карамаган оешма белән идарә итүдә катнашырга;

4) укыту, фәнни һәм бүтән төр ижади эшчәнлектән тыш, башка түләүле яисә түләүсез эш белән шөгыйльләнергә. Шулай ук вакытта укыту, фәнни һәм бүтән төр ижади эшчәнлек өчен түләү, әгәр башкасы Россия Федерацияһенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерацияһе законнарында каралмаган булса, бары тик чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар асчаларына финансланырга тиеш түгел;

5) сәяси партия яисә сәяси максатларны күз алдында тотып эшли торган башка ижтимагый берләшмә әгъзасы булырга.

2. Вәкаләтле вәкилгә Россия Федерацияһе субъектларының дәүләт вазыйфаларын биләүче затларга карата «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән башка чикләүләр, шулай ук бурычлар да кагыла.

3. Вәкаләтле вәкил үзенең статусы белән бергә башкарыла алмаган эшчәнлекне вазыйфага кергәнче кимендә 14 көн алда туктатырга, шулай ук үз

вәкаләтләрән гамәлгә ашыру чорына сәяси партиядә әгъза булуын туктатып торырга бурычлы. Вәкаләтле вәкил билгеләнгән таләпләрне күрсәтелгән вакыт дәвамында үтәмәсә, аның вәкаләтләрә вакытыннан алда туктатыла.

4. Вәкаләтле вәкил, үз вәкаләтләрән башкарган мәнфәгатьләр конфликтна китерә торган яисә китерергә мөмкин булган шәхси кызыксынуын барлыкка китерә торган нигезләр булганда, бу хакта кичекмәстән язмача Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Рәисенә хәбәр итәргә бурычлы, шулай ук «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрдәгә 273-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә мондый конфликтны булдырмау яисә жайга салу буенча чаралар күрергә тиеш.

5. Вәкаләтле вәкил үз вәкаләтләрән башкару срогы дәвамында Татарстан Республикасы территориясендә даими яшәргә тиеш.

6. Вәкаләтле вәкил федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән башка таләпләрне, чикләүләрне һәм тыюларны үтәргә тиеш.»;

б) 12 статьяны түбәндәгә редакциядә бәян итәргә:

«12 статья. Вәкаләтле вәкилнең вәкаләтләрә туктатылу

1. Вәкаләтле вәкилнең вәкаләтләрә, әлегә статьяның 2 өлешә нигезендә вәкаләтләр вакытыннан алда туктатылу очракларыннан тыш, яңа сайланган Вәкаләтле вәкил вазыйфаларына керешкән мизгелдән туктатыла.

2. Вәкаләтле вәкилнең вәкаләтләрә Татарстан Республикасы Дәүләт Советы карары белән түбәндәгә очракларда вакытыннан алда туктатыла:

1) вафат булса;

2) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез, хокуктан файдалануга чикле сәләтле яисә хәбәрсез юкка чыккан дип танылса йә вафат дип игълан ителсә;

3) аңа карата чыгарылган гаепләү хөкеме законлы көченә керсә;

4) Татарстан Республикасыннан читкә даими яшәү урынына китсә;

5) Россия Федерациясә гражданлыгын югалтса, чит дәүләт гражданлыгын йә яшәүгә рөхсәтен алса яисә Россия Федерациясә гражданының чит дәүләт территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документ алса.

3. Россия Федерациясендә Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил белән киңәшләшкәннән соң, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы карары белән Вәкаләтле вәкил вәкаләтләрә шулай ук түбәндәгә очракларда вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:

1) вәкаләтләрән үз өстеннән төшерү турында язма рәвештә гариза бирсә;

2) медицина бәяләмәсә нигезендә билгеләнгән сәламәтлеге торышы буенча яисә башка сәбәпләр аркасында озак вакыт дәвамында (кимендә дүрт ай) үз бурычларын үти алмаса;

3) «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрдәгә 273-ФЗ номерлы Федераль законның 13¹ статьясында каралган очракларда ышанычны югалтса;

4) «Россия Федерациясә субъектларында кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилләр турында» 2020 елның 18 мартындагы 48-ФЗ номерлы Федераль законда

(алга таба – Федераль закон), башка федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән бүтән таләпләрне, чикләүләрне һәм тыюларны үтәмәсә.

4. Вәкаләтле вәкилнең вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату турында карар Татарстан Республикасы Дәүләт Советы тарафыннан Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

5. Вәкаләтле вәкилнең вәкаләтләрне вакытыннан алда туктатылган очракта, яңа Вәкаләтле вәкил, аңа кадәрге Вәкаләтле вәкилнең вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату турында карар кабул ителгән көннән алып 60 көннән дә соңга калмыйча, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы тарафыннан әлеге Законның 4 – 7 статьяларында билгеләнгән тәртиптә сайлап куелырга тиеш.»;

7) 13 статьяда:

а) 1 өлешне түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«1. Кеше һәм граждан хокукларының, ирекләренең һәм законлы мәнфәгатьләренең дәүләт тарафыннан яклануына өстәмә гарантияләрне тәмин итү максатларында Вәкаләтле вәкил Федераль закон нигезендә түбәндәгеләргә ярдәм итә:

1) кеше һәм граждан хокукларын, ирекләрен һәм законлы мәнфәгатьләрен яклауга һәм торгызуга;

2) кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен яклау өлешендә Татарстан Республикасы норматив хокукый актларын, муниципаль норматив хокукый актларны камилләштерүгә;

3) кеше һәм граждан хокуклары һәм ирекләре, аларны яклау рәвешләре һәм ысуллары өлкәсендә халыкка хокукый белем бирүгә;

4) кеше хокуклары өлкәсендә регионара һәм халыкара хезмәттәшлекне үстерүгә.»;

б) 2 өлештә «оештыру-хокукый һәм милек рәвешләренә карамастан,» сүзләрен төшереп калдырырга;

8) 14 статьяны түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«14 статья. **Вәкаләтле вәкилнең төп хокуклары**

1. Вәкаләтле вәкил үзенең төп бурычларын гамәлгә ашыру максатларында түбәндәгеләргә хокуклы:

1) Татарстан Республикасы дәүләт органнарына, жирле үзидарә органнарына, оешмаларга, ижтимагый берләшмәләргә, Татарстан Республикасы территориясендәге мәжбүри тоту урыннарына, хәрби частыларга үз эшчәнлегендәге мәсьәләләр буенча федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә тоткарлыксыз кереп йөрергә;

2) дәүләт органнары, жирле үзидарә органнары, оешмалар житәкчеләреннән һәм башка вазыйфай затларыннан кеше һәм граждан хокукларын, ирекләрен һәм

законлы мәнфәгатьләрен үтәүгә һәм яклауга бәйлә мәсьәләләр буенча кирәкле белешмәләр, документлар, материаллар һәм башка мәгълүмат соратып алырга;

3) Татарстан Республикасы дәүләт органнары, жирле үзидарә органнары, оешмалар эшчәнлегенә үз компетенциясе чикләрендә мөстәкыйль рәвештә яисә Татарстан Республикасының компетентлы дәүләт органнары, аларның вазыйфай затлары, Татарстан Республикасы дәүләт граждан хезмәткәрләре, муниципаль хезмәткәрләр белән берлектә тикшерү үткәргә;

4) дәүләт оешмаларын һәм фәнни оешмаларны шикаятләренә карау барышында ачыкланырга тиешле мәсьәләләр буенча эксперт тикшеренүләре уздыруга һәм бәяләмәләр әзерләүгә жәлеп итәргә;

5) Татарстан Республикасы дәүләт органнарына, жирле үзидарә органнарына, оешмалар житәкчеләренә һәм башка вазыйфай затларына кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен тәмин итү буенча үз искәртмәләрен һәм тәкъдимнәрен жиберергә;

6) хөкем ителгәннәр һәм сак астына ябылган затлар белән икәүдән-икәү сөйләшергә, бу вакытта аларның әңгәмәләре жәза үтәтү учреждениесә яисә органы администрациясә яисә тикшерү изоляторы вәкиленә ишетелмәслек, ләкин үзләре күренерлек шартлар тудырылган булырга тиеш;

7) федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында каралган башка хокукларны гамәлгә ашырырга.

2. Вәкаләтле вәкил үз эшчәнлегендәгә мәсьәләләр буенча дәүләт органнары, жирле үзидарә органнары, башка органнар һәм оешмалар житәкчеләре һәм башка вазыйфай затлары, шулай ук мәжбүри тоту урыннары администрацияләре тарафыннан кичектергесез кабул ителү хокукыннан файдалана.

3. Вәкаләтле вәкил Татарстан Республикасы Дәүләт Советы, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты, Татарстан Республикасы Конституция суды утырышларында булырга, Татарстан Республикасының башка дәүләт органнары, жирле үзидарә органнары эшендә, шулай ук алар уздыра торган киңәшмәләрдә законнарда билгеләнгән тәртиптә катнашырга хокуклы.»;

9) 15 статьяның 2 өлешен түбәндәгә редакциядә бәян итәргә:

«2. Вәкаләтле вәкил кеше һәм граждан хокуклары һәм ирекләре бозылу турындагы мәгълүматны өйрәнү һәм анализлау, шикаятләренә карау йомгакларын гомумиләштерү нәтижәләре буенча түбәндәгеләргә хокуклы:

1) Россия Федерациясә законнары нигезендә ижтимагый тикшерүләр һәм ижтимагый экспертиза уздыру турында тәкъдим белән чыгарга;

2) кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен бозу фактлары буенча парламент тыңлауларын уздыру турындагы тәкъдим белән Татарстан Республикасы Дәүләт Советына мөрәжәгать итәргә, шулай ук аларда турыдан-туры йә үз вәкиле аша катнашырга;

3) кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен бозу фактлары буенча парламент тикшерүен уздыру турында тәкъдим белән Татарстан Республикасы Дәүләт Советына мөрәжәгать итәргә, шулай ук парламент тикшерүен уздыру өчен парламент комиссиясә эшендә турыдан-туры йә үз вәкиле аша катнашырга.»;

10) 15¹ статьяда:

а) 1 өлештә «Вәкаләтле» сүзен «1. Вәкаләтле» сүзләренә алмаштырырга;

б) түбәндәге эчтәлекле 2 өлеш өстәргә:

«2. Татарстан Республикасында төзелгән жәмәгать күзәтчелек комиссиясе Вәкаләтле вәкилгә ел саен, календарь ел тәмамланганнан соң 30 көннән дә соңга калмыйча, мәжбүри тоту урыннарында кеше хокуклары тәмин ителүгә жәмәгать контролен гамәлгә ашыру йомгаклары буенча материаллар жиберә.»;

11) 16 статьяны түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«16 статья. Вәкаләтле вәкилгә шикаять һәм башка мөрәжәгатьләр тапшыру

1. Россия Федерациясе гражданы, чит ил гражданы яисә гражданлыгы булмаган зат Вәкаләтле вәкилгә язмача яисә электрон документ рәвешендә, шулай ук шәхси кабул итү вакытында телдән шикаять, тәкъдим яисә гариза белән мөрәжәгать итәргә хокуклы. Вәкаләтле вәкил Россия Федерациясе гражданны, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар мөрәжәгатьләрен караганда «Россия Федерациясе гражданны мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль законда, «Татарстан Республикасында гражданнар мөрәжәгатьләре турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законнда билгеләнгән тәртиптә шикаятьләрен Вәкаләтле вәкил тарафыннан карауга кабул ителүнең һәм карауның Федераль законда, әлегә Законда билгеләнгән үзенчәлекләрен, шул исәптән шикаятьләрен карау срокларын исәпкә алып кулланыла.

2. Гражданнар хокуклары һәм ирекләре бозылуга кагылышлы тәкъдим, гариза яисә башка мәгълүматны үз эченә алган мөрәжәгать (алга таба – мөрәжәгать) алганнан соң Вәкаләтле вәкил түбәндәгеләргә хокуклы:

1) мөрәжәгатьне аның эчтәлегә буенча карарга;

2) гариза бирүчегә ул үз хокукларын һәм ирекләрен яклау өчен кулланырга хокуклы чаралар турында аңлатырга;

3) мөрәжәгатьне компетенциясенә мөрәжәгать карау кергән дәүләт органына, жирле үзидарә органына яисә вазыйфаи затка карау өчен жиберергә.

3. Вәкаләтле вәкил исеменә бирелгән шикаять (алга таба – шикаять) дигәндә Россия Федерациясе гражданының, чит ил гражданының яисә гражданлыгы булмаган затның (алга таба – гариза бирүче), аның фикере буенча, федераль башкарма хакимият органнарының Татарстан Республикасы территориясендә гамәлдә булган территориаль органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары яисә башка дәүләт органнары (Татарстан Республикасы Дәүләт Советыннан тыш), жирле үзидарә органнары, башка муниципаль органнар, Татарстан Республикасы территориясендә гамәлдә булган, аерым дәүләт яисә башка гавами вәкаләтләр бирелгән оешмалар карарлары яисә гамәлләре (гамәл кылмаулары) аркасында бозылган (бозыла торган) хокукларын һәм ирекләрен яклау һәм торгызу турында, әгәр гариза бирүче тарафыннан элек бу карарларга яисә гамәлләргә (гамәл кылмауларга) суд тәртибендә йә административ тәртиптә шикаять

бирелеп, ул аның шикаяте буенча кабул ителгән карарлар белән килешмәсә, үтенече аңлашыла.

4. Мәжбүри тоту урыннарындагы затлар тарафыннан Вәкаләтле вәкил исеменә язылган шикаятьләр һәм башка мөрәжәгатьләр мәжбүри тоту урыннары администрациясе тарафыннан укылырга һәм цензура үтәргә тиеш түгел һәм Вәкаләтле вәкилгә 24 сәгать эчендә җибәрелә.»;

12) 17 статьяның 1 өлешен түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«1. Шикаятьтә гариза бирүченең фамилиясе, исеме, атасының исеме (булган очракта), почта һәм (яисә) электрон адресы, федераль башкарма хакимият органнарының Татарстан Республикасы территориясендә гамәлдә булган территориаль органнарының, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарының яисә башка дәүләт органнарының, жирле үзидарә органнарының, башка муниципаль органнарның, Татарстан Республикасы территориясендә гамәлдә булган, аерым дәүләт яисә башка гавами вәкаләтләр бирелгән оешмаларның, гариза бирүче фикере буенча, аның хокукларын һәм ирекләрен бозган (боза торган) карарларының яисә гамәлләренең (гамәл кылмавының) асылын бәян итү булырга тиеш. Шикаятькә шулай ук шикаятьнең нигезләнгән булуын раслый торган материаллар, тиешле карарларга яисә гамәлләргә (гамәл кылмауга) карата суд тәртибендә яисә административ тәртиптә шикаять бирү белән бәйле документларның күчәрмәләрен дә кертәп, кушып биреләргә тиеш.»;

13) 18 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«18 статья. **Шикаять буенча карар кабул итү**

1. Шикаять кәргән очракта Вәкаләтле вәкил:

1) шикаятьне, әгәр ул әлеге Законның 16 статьясындагы 3 өлешендә һәм 17 статьясындагы 1 өлешендә каралган таләпләргә туры килсә, карауга ала, бу хакта гариза бирүчегә хәбәр итә;

2) шикаятьне, әгәр ул әлеге Законның 16 статьясындагы 3 өлешендә һәм 17 статьясындагы 1 өлешендә каралган таләпләргә туры килмәсә, карауга алудан баш тарта, мондый очракта шикаятьне карауга алудан баш тартуның сәбәпләре күрсәтеләргә тиеш.

2. Вәкаләтле вәкил шикаять теркәлгән көннән алып 15 көн эчендә шикаятьне карауга ала яисә аны карауга алудан баш тарта һәм бу хакта гариза бирүчегә хәбәр итә.»;

14) 19 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«19 статья. **Шикаятьне карау**

1. Вәкаләтле вәкил карарларына яисә гамәлләренә (гамәл кылмавына) шикаять белдерелгән дәүләт органнарына, жирле үзидарә органнарына, оешмаларга шикаятьне карауга алуы турында хәбәр итә, шулай ук күрсәтелгән органнардан һәм

оешмалардан кeргән шикаятьнең асылы буенча мәгълүмат соратырга һәм үз позициясен тулаем дәлилләүне тәкъдим итәргә хокуклы.

2. Шикаятьтә бәян ителгән шартларны тикшерү кирәк булган очракта Вәкаләтле вәкил түбәндәгеләргә хокуклы:

1) мөстәкыйль рәвештә яисә компетентлы дәүләт органнары, аларның вазыйфаи затлары һәм дәүләт хезмәткәрләре белән берлектә шикаятьтә бәян ителгән шартлар турында мәгълүмат жыйрга, тикшерергә һәм аңа анализ ясарга;

2) дәүләт органнарына, жирле үзидарә органнарына, оешмаларга керергә;

3) мәжбүри тоту урыннарына керү тәртибен жайга сала торган норматив хокукый актлар нигезендә Татарстан Республикасы территориясендәге мәжбүри тоту урыннарына тоткарлыксыз үтеп керергә;

4) дәүләт органнарыннан, жирле үзидарә органнарыннан, оешмалардан шикаятьне карау өчен кирәкле белешмәләрне, документларны һәм материалларны соратып алырга, шулай ук аларның вазыйфаи затларыннан тиешле телдән аңлатмалар алырга;

5) карары законлы көченә кeргән гражданлык яисә административ эш буенча материаллар белән танышу турындагы үтенечнамә белән судка мөрәжәгать итәргә;

6) экспертлар жәлеп итәргә;

7) федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында каралган башка хокуклардан файдаланырга.

3. Федераль башкарма хакимият органнары территориаль органнарының Вәкаләтле вәкил белән үзара эшчәнлегә тәртибе федераль башкарма хакимият органнары норматив хокукый актлары белән билгеләнә, моңа Вәкаләтле вәкилгә шикаятьне карау өчен кирәкле мәгълүмат алуда федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары тарафыннан аңа ярдәм итү тәртибе дә керә. Федераль башкарма хакимият органнары территориаль органнарының Вәкаләтле вәкил белән үзара эшчәнлеген гәмәлгә ашыру максатларында алар арасында тиешле шартнамәләр төзелергә мөмкин.

4. Шикаятьне, аерым алганда, федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары карарларына яисә гәмәлләренә (гәмәл кылмавына) карата шикаятьне, карау барышында Татарстан Республикасы территориясендә кеше һәм граждан хокуклары һәм ирекләре бозылуларны бетерү буенча системалы чаралар кабул ителү кирәклегә Вәкаләтле вәкил тарафыннан ачыкланган очракта, Вәкаләтле вәкил Россия Федерациясендә Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилгә ярдәм итүен һәм аның компетенциясенә караган чаралар күрүен сорап мөрәжәгать итәргә хокуклы.

5. Шикаятьне карау барышында жинаять жаваплылығына тартылырга тиешле гәмәл яисә административ хокук бозу билгеләре ачыкланган очракта, жинаять эше яисә административ хокук бозу турында эш кузгату турында карар кабул итү өчен Вәкаләтле вәкил, гариза бирүчегә бу хакта хәбәр итеп, булган материалларны тиешле дәүләт органнарына тапшыра.

6. Вәкаләтле вәкил шикаятьне карау барышында шикаять бирүченең һәм башка затларның шәхси тормышы турында аңа мәгълүм булган белешмәләрне әлегә затларның язма ризалыгыннан башка фаш итәргә хокуксыз.

7. Шикаятъне карау нәтижәләре турындагы мәғълүмат Вәкаләтле вәкил тарафыннан, шикаятътә язылган шартларны тикшерү тәмамланган көннән алып 10 көннән дә соңга калмыйча, гариза бирүчегә жибәрелергә тиеш.»;

15) 20 статьяны үз көчен югалткан дип танырга;

16) 21 статьяны үз көчен югалткан дип танырга;

17) 22 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«22 статья. **Вәкаләтле вәкилнең кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен яклау һәм торгызу буенча чаралар кабул итүгә хокуклары**

Шикаятъне карау нәтижәләре буенча Вәкаләтле вәкил түбәндәгеләргә хокуклы:

1) карарларында яисә гамәлләрендә (гамәл кылмавында) кеше һәм граждан хокуклары һәм ирекләре бозылу ихтималын тапкан дәүләт органына, муниципаль органга, оешмага, вазыйфай затка күрсәтелгән хокукларны һәм ирекләрен торгызу буенча мөмкин булган һәм кирәкле чараларга карата үз тәкъдимнәрен язмага жибәрергә. Вәкаләтле вәкилдән тәкъдимнәр алган дәүләт органы, муниципаль орган, оешма, вазыйфай зат 30 көн эчендә аларны карарга һәм күрелгән чаралар турында Вәкаләтле вәкилгә язмага хәбәр итәргә тиеш;

2) дәүләт органы, муниципаль орган, оешма, вазыйфай зат, дәүләт хезмәткәре яисә муниципаль хезмәткәр карарлары яисә гамәлләре (гамәл кылмавы) белән бозылган кеше һәм граждан (шул исәптән чиксез затлар даирәсе) хокукларын һәм ирекләрен яклауга административ дөгъва гаризасы (дөгъва) белән судка мөрәжәгать итәргә, шулай ук Россия Федерациясе законнары нигезендә кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен яклау турындагы эш процессында шәхсән яисә үз вәкиле аша катнашырга;

3) карарларында яисә гамәлләрендә (гамәл кылмавында) кеше һәм граждан хокуклары һәм ирекләре бозылу ихтималы булган дәүләт органының, муниципаль органның, оешманың вазыйфай затына карата дисциплинар эш кузгату һәм (яисә) жинаять эзәрлекләве турында мәсьәләне карау турында, шулай ук карарларында яисә гамәлләрендә (гамәл кылмавында) кеше һәм граждан хокуклары һәм ирекләре бозылу ихтималы булган оешмага һәм (яисә) вазыйфай затка карата административ хокук бозу турында эш буенча суд эше кузгату турында үтенечнамә белән тиешле компетентлы дәүләт органнарына яисә муниципаль органнарга мөрәжәгать итәргә;

4) закон көченә кәргән суд карарын кабат карау турындагы тиешле судка мөрәжәгать итү хокукын прокурор тарафыннан, Россия Федерациясе жинаять-процессуаль законнарында каралган очрактарда, куллану максатларында, закон көченә кәргән суд карарын тикшерү турындагы үтенечнамә белән прокуратурага мөрәжәгать итәргә.»;

18) 24 статьяда:

а) исемдә «Татарстан Республикасы законнарын» сүзләрен «Татарстан Республикасы һәм Татарстан Республикасында жирле үзидарә органнары норматив хокукый актларын» сүзләренә алмаштырырга;

б) 2 өлештә «Кеше һәм граждан хокукларына һәм ирекләренә кагылышлы Татарстан Республикасы законнарын камилләштерүгә, шулай ук аларны» сүзләрен «Кеше һәм граждан хокукларына һәм ирекләренә кагылышлы Татарстан Республикасы законнарын камилләштерүдә, шулай ук аларны» сүзләренә алмаштырырга, «туры китерүгә ярдәм итү йөзеннән» сүзләрен «туры китерүдә катнашып» сүзләренә алмаштырырга;

в) түбәндәге эчтәлекле 3 өлеш өстәргә:

«3. Кеше һәм граждан хокукларына һәм ирекләренә кагылышлы норматив хокукый актларда, Вәкаләтле вәкил фикеренчә, кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен бозуга китерә торган кимчелекләр яисә житешсезлекләр ачыкланган очракта, Вәкаләтле вәкил аларны камилләштерү буенча тәкъдимнәрне башкарма хакимият органнарына, Татарстан Республикасының башка дөүләт органнарына, Татарстан Республикасында жирле үзидарә органнарына жибәрергә хокуклы.»;

19) 25 статьяны түбәндәге редакциядә бөян итәргә:

«25 статья. **Вәкаләтле вәкилнең халыкка хокукый белем бирүдә катнашуы**

Кеше һәм граждан хокуклары һәм ирекләре, аларны яклау рәвешләре һәм ысуллары өлкәсендә халыкка хокукый белем бирүдә катнашып, Вәкаләтле вәкил түбәндәгеләргә хокуклы:

1) гамәлгә куючысы Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары булган массакүләм мәгълүмат чараларында кеше һәм граждан хокуклары һәм ирекләре, аларны яклау рәвешләре һәм ысуллары турында мәгълүмат таратырга;

2) расланган чыгымнар сметасы чикләрендә кеше һәм граждан хокуклары һәм ирекләре турында даими рәсми басма һәм башка басмалар чыгарырга;

3) кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен яклау проблемалары буенча фәнни-гамәли конференцияләр, «түгәрәк өстәлләр», конкурслар, семинарлар, жыелышлар һәм башка гавами чаралар оештырырга һәм үткәрергә;

4) дөүләт граждан хезмәткәрләре һәм муниципаль хезмәткәрләр өчен өстәмә һөнәри программаларны камилләштерү буенча тәкъдимнәр кертергә;

5) халыкка хокукый белем бирүнең башка рәвешләрен һәм ысулларын кулланырга.»;

20) 26 статьяны түбәндәге редакциядә бөян итәргә:

«26 статья. **Вәкаләтле вәкилнең еллык доклады**

Календарь ел тәмамланганнан соң өч айдан да соңга калмыйча, Вәкаләтле вәкил Татарстан Республикасы Президентына, Татарстан Республикасы Дөүләт

Советына, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына, Россия Федерациясендә Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилгә, Татарстан Республикасы Конституция суды Рәисенә, Татарстан Республикасы Югары Суды Рәисенә, Татарстан Республикасы Арбитраж суды Рәисенә, Татарстан Республикасы Прокурорына үз эшчәнлегенә турында еллык доклад (алга таба – еллык доклад) жиберә. Еллык доклад Татарстан Республикасы Дәүләт Советы утырышында Вәкаләтле вәкил тарафыннан шәхсән тәкъдим ителә.»;

21) 27 статьяның 1 өлешен түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«1. Кеше һәм граждан хокуклары һәм ирекләре бозылуларның аерым мәсьәләләре буенча Вәкаләтле вәкил Татарстан Республикасы Президентына, Татарстан Республикасы Дәүләт Советына, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына, Россия Федерациясендә Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилгә, Татарстан Республикасы Конституция суды Рәисенә, Татарстан Республикасы Югары Суды Рәисенә, Татарстан Республикасы Арбитраж суды Рәисенә, Татарстан Республикасы Прокурорына кеше һәм граждан хокукларын торгызу буенча тәкъдимнәр белән махсус докладлар жиберергә мөмкин.»;

22) 28 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«28 статья. **Вәкаләтле вәкилнең докладларын бастырып чыгару**

1. Вәкаләтле вәкилнең еллык доклады, Вәкаләтле вәкилнең кеше һәм граждан хокуклары һәм ирекләре бозылуларның аерым мәсьәләләре буенча махсус докладлары Вәкаләтле вәкилнең рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштырыла.

2. Вәкаләтле вәкилнең еллык доклады «Республика Татарстан» һәм «Ватаным Татарстан» газеталарында рәсми басылып чыгарга тиеш. Махсус докладлар Вәкаләтле вәкил карары буенча басылып чыгарга мөмкин.»;

23) 30 статьяда:

а) 1 өлешне түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«1. Дәүләт органнары, жирле үзидарә органнары, оешмалар, аларның вазыйфай затлары, дәүләт хезмәткәрләре һәм муниципаль хезмәткәрләр, әлегә органнарның һәм оешмаларның хезмәткәрләре:

1) Вәкаләтле вәкилгә аның вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда ярдәм итәләр;

2) Вәкаләтле вәкил таләпләре буенча аның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен кирәкле белешмәләрне, документларны, материалларны, башка мәгълүматны таләп алынган көннән алып 15 көннән дә соңга калмыйча, әгәр таләптә башка срок билгеләнмәгән булса, тапшыралар.»;

б) 1¹ өлешне үз көчен югалткан дип танырга;

24) 32 статьяны үз көчен югалткан дип танырга.

2 статья

Түбәндәгеләрне үз көчләрән югалткан дип танырга:

1) «Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил турында» Татарстан Республикасы Законына һәм Административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексының 2.3, 8.1 статьяларына үзгәрешләр кертү хакында» 2010 елның 28 июнендәге 34-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 1 статьясындагы 6 пункттын (Татарстан Дәүләт Советы Жыелма басмасы, 2010, № 6 (I өлеш));

2) «Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил турында» Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2013 елның 25 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 1 статьясындагы 4 һәм 9 пунктларын (Татарстан Дәүләт Советы Жыелма басмасы, 2013, № 2 (I өлеш));

3) «Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил турында» Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 27 июнендәге 42-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 1 статьясындагы 17 пунктның «б» пунктчасын һәм 19 пункттын (Татарстан Дәүләт Советы Жыелма басмасы, 2015, № 6 (II өлеш)).

3 статья

Әлеге Закон рәсми басылып чыккан көнненән соң 10 көн узгач үз көченә керә.

Татарстан Республикасы
Президенты

Р.Н. Миңнеханов

Казан, Кремль
2020 ел, 04 июль
№ 35-ТРЗ